RAPORTTI 3

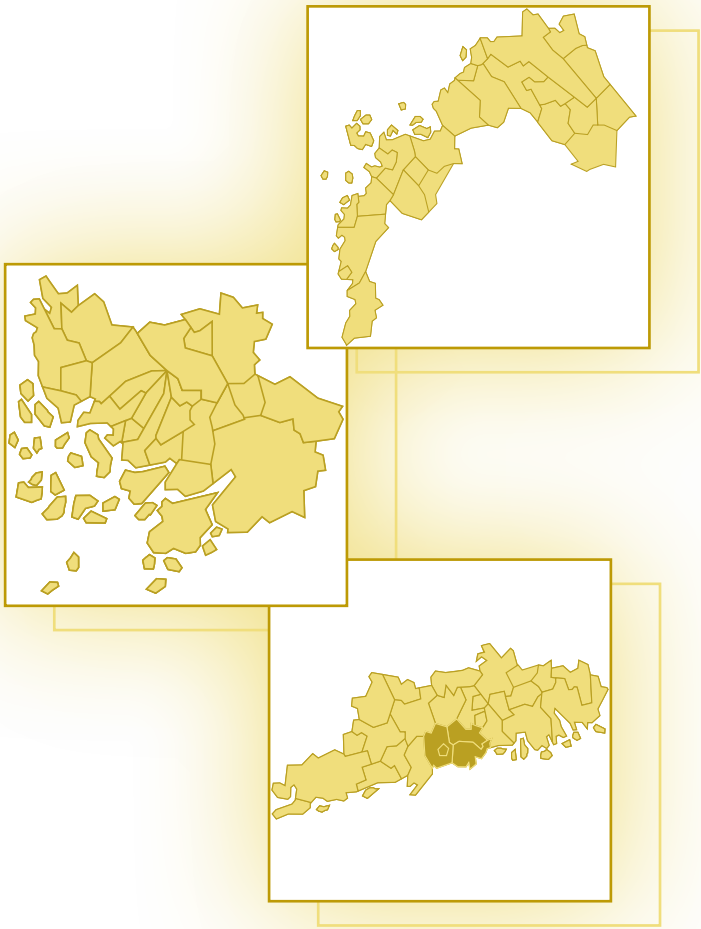

Ville Pitkänen, Jussi Westinen

Identiteettejä kahdella kielellä

Tutkimus ruotsin- ja suomenkielisistä

© e2 ja Suomen Kulttuurirahasto
ISBN 978-952-7047-14-9
Ulkoasusuunnittelu ja taitto: Juha Räty / j-form.fi
Kirjapaino Öhrling 2018

Sisältö

Saatteeksi 2

Tiivistelmä 4

Johdanto 6

Suomen- ja ruotsinkielisten identiteetit vertailussa 9
- Vähemmistötietoisuus ja vapaaehtoistoiminta painottuvat ruotsinkielisillä 9
- Pohjoismaalaisuus ja kotiseutu tärkeitä 12

Alueelliset erot ruotsinkielisten identiteeteissä 16
- Ruotsinkielinen pääkaupunkiseutu: luokka- ja sukupuolitietoisuutta 16
- Pohjalaisilla kiintymystä kotiseutuun ja asuinmaakuntaan 20

Kieliryhmien näkemykset: mikä yhdistää ja mikä erottaa suomalaisia? 22
- Suomenkieliset: kieli ja kulttuuri yhdistävät suomalaisia 22
- Ruotsinkieliset: Kieli- ja kulttuurierot etäännyttävät suomalaisia toisistaan 24
- Ruotsinkielisillä huoli omasta ja turvanpaikanhakijoiden asemasta 26

Kieliryhmien arvot ja asenteet vertailussa 28
- Suomen- ja ruotsinkielisillä yhtä paljon arvoliberaaliutta 28
- Asiakysymyksissä yksituumaisuutta 31
- Vapaa liikkuvuus tärkeää ruotsinkielisille 33

Johtopäätökset 36
- Samankaltaisuus korostuu 36
- Neljän sortin ruotsinkielisiä 36
- Suomenkielisten mielestä kieli yhdistää, ruotsinkielisten mielestä erottaa 38
- Yhteiset identiteetit, jaetut arvot ja asenteet 39

Lähteet 43

Liitteet 45

yksilöllisen että kollektiivisen identiteetin teorioita ja lähestymistapoja.[8] Käsillä olevan tutkimuksen kannalta ei ole kuitenkaan olennaista määritellä identiteettiä tarkkarajaisesti tai tarkastella identiteettiä yhden koulukunnan lähtökohdista, vaan lähteä liikkeelle siitä, että identifioidumme eri ryhmiin ja alueisiin. Niillä kaikilla on merkitystä sille, millaisia olemme. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita siitä, mitkä identifioitumisen kohteet ovat ihmisille erityisen tärkeitä ja mitkä vähemmän tärkeitä.

Identiteettiosion lisäksi kysymyspatteristoon kuuluu 33 asenneväittämää, joiden avulla on mahdollista muodostaa monipuolinen kuva vastaajien arvoista ja asenteista. Väittämät liittyvät yhteiskunnan peruskysymyksiin, kaupungistumiseen, työelämään sekä kansalaisten ja eliitin väliseen suhteeseen. Perinteisten asenneväittämien lisäksi vastaajat arvioivat eri kansalaisryhmien yhteiskunnallista asemaa sekä arvioivat avokysymyksissä suomalaisia yhdistäviä ja erottelevia tekijöitä.

Tutkimusaineisto hankittiin kyselyillä, joihin vastasi 6 938 henkilöä. Kyselyt toteutettiin Taloustutkimuksen Internetpaneelissa (N=4313) sekä käyntihaastatteluin (N=1965) (ks. **liite 1**). Lisäksi kerättiin erillinen ruotsinkielisten käyntihaastatteluaineisto (N=660). Ruotsinkielisten vastaajien valikoituminen otokseen perustui heidän rekisteröityyn äidinkieleensä.

Tämän raportin tulokset perustuvat 6 746 henkilön vastauksiin. Yhdistelmäaineisto pitää sisällään suomenkielisten osalta Internetpaneeliaineiston ja käyntihaastattelut (N=6086) sekä ruotsinkielisiltä kootun erillisaineiston (N=660). Ruotsinkielisillä on siis otoksessa yliedustus, sillä heidän osuutensa on otoksessa noin 10 prosenttia, kun väestöosuus on noin 5 prosenttia. Ruotsinkielisten tavallista suurempi otos mahdollistaa ruotsinkielisten identiteettien ja asenteiden tarkastelun tavanomaista luotettavammin.

Kysely toteutettiin 5.10.2017–11.1.2018 välisenä aikana. Otos edustaa sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä aikuisväestöä (18–79-vuotiaat). Tulokset on painotettu iän, sukupuolen ja asuinpaikan mukaan (ns. oikaisupaino). Yksityiskohtaisemmat tiedot kyselytutkimuksen toteutuksesta on esitetty **liitteessä 1**.

Suomen- ja ruotsinkielisten identiteetit vertailussa

Vähemmistötietoisuus ja vapaaehtoistoiminta painottuvat ruotsinkielisillä

Suomen- ja ruotsinkielisten identiteettieroja on tutkittu vähän. Kielivähemmistöön kuuluminen on luonnollisesti ruotsinkielisten kannalta erittäin merkittävä tekijä,[9] mutta vertailevaa tutkimusta useiden eri tekijöiden painoarvoista identiteetin muodostumisessa ei ole tehty.

Kuviossa 1 vertaillaan suomen- ja ruotsinkielisten identiteettejä. Tärkeimpiä identiteetin rakennuspalasia ovat molemmille kieliryhmille perhe, lapsuus, ystävät, työ ja koulutus. Ne ovat tärkeitä yli 80 prosentille vastaajista kielitaustasta riippumatta.

Äidinkieli mielletään myös tärkeäksi molemmissa kieliryhmissä. Ruotsinkieliset kuitenkin pitävät äidinkieltä hieman useammin erittäin tärkeänä (58 %) kuin suomenkieliset (49 %), mikä heijastelee vähemmistökielen erityistä merkitystä. Ruotsinkielisissä kodeissa asuvilla osuus on 61 prosenttia ja kaksikielisissä kodeissa asuvilla, äidinkieleltään ruotsinkielisillä, osuus on 56 prosenttia, joten kotona käytettävällä kielellä ei ole mainittavaa vaikutusta. Kuntakoollakaan ei ole suurta vaikutusta. Alle 10 000 asukkaan kunnissa asuvista 66 prosenttia pitää äidinkieltä erittäin tärkeänä ja yli 100 000 asukkaan kunnissa asuvista 57 prosenttia.

Identifioituminen sukupuoleen, sukupolveen, yhteiskuntaluokkaan tai uskonnollisuuteen on samankaltaista. Hieman suurempia eroja kieliryhmien välillä on identifioitumisessa vapaaehtoistyöhön sekä poliittiseen kantaan. Ruotsinkielisistä vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa pitää tärkeänä 50 prosenttia ja suomenkielisistä 41 prosenttia.

Vastaajan uskonnollisuus on tärkeä selittävä tekijä molempien kieliryhmien kohdalla – uskonnolliset ihmiset korostavat vapaaehtoistoimintaa identiteetissään huomattavasti keskimääräistä enemmän. Ero kieliryhmien välille muodostuu kuitenkin ennen kaikkea niissä ryhmissä, joille uskonnollisuus ei ole tärkeää. Vähän tai ei lainkaan uskonnolliset ruotsinkieliset painottavat vapaaehtoistoimintaa identiteetissään useammin kuin samalla tavoin uskonnollisuuteen suhtautuvat suomenkieliset. Tulos selittynee ylipäätään ruotsinkielisten aktiivisuudella erilaisissa yhdistyksissä. Aikaisemmassa tut-

Kuvio 1. Eri tekijöiden merkitys identiteetin kannalta äidinkielen mukaan

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita identiteettisi kannalta?
Erittäin tai jokseenkin tärkeä (%)

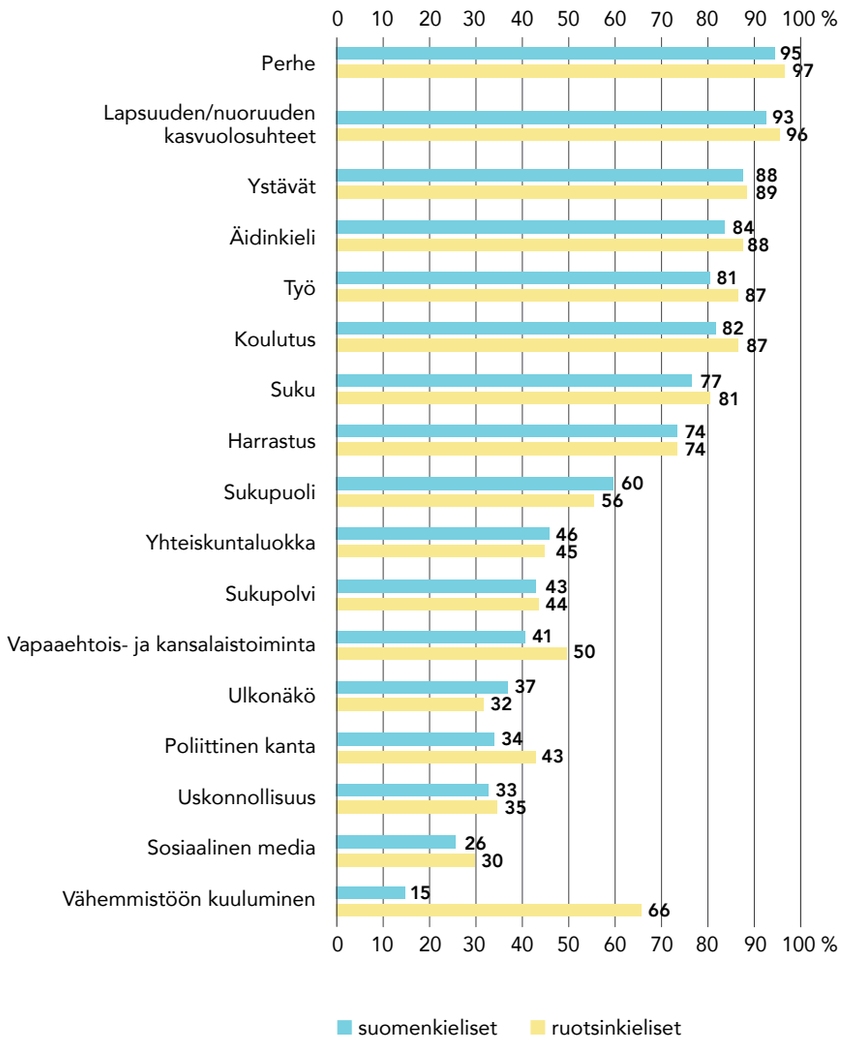

kimuksessa on havaittu, että ruotsinkieliset kuuluvat keskimäärin kolmeen eri yhdistykseen, ja vain hyvin pieni osa ei toimi missään yhdistyksessä.[10]

Lisäksi poliittinen kanta on ruotsinkielisille hieman tärkeämpi kuin suomenkielisille. Tämän voisi otaksua selittyvän RKP:n profiloitumisella ruotsin kielen asemaa puolustavana puolueena[11], mikä heijastuisi identiteeteissä. Poliittisen kannan tärkeys osana identiteettiä ei kuitenkaan näy ainoastaan RKP:tä äänestävien joukossa. Vaikka RKP on ruotsinkielisten keskuudessa ylivoimaisesti suosituin puolue, poliittiseen kantaan kiinnittyvä identiteetti on erityisen vahva niillä, jotka ovat RKP:n sijaan jonkin muun puolueen kannattajia.

Niistä ruotsinkielisistä, jotka äänestävät RKP:tä, 43 prosenttia pitää poliittista kantaa identiteettinsä kannalta jokseenkin tai erittäin tärkeänä. Osuudet ovat suurempia erityisesti vasemmistoliiton (58 %), ja SDP:n (53 %) kannattajien kohdalla. Vasemmistoliiton kannattajien poliittinen identifioituminen on poikkeuksellisen vahvaa myös koko väestössä, eivätkä ruotsinkieliset muodosta tässä suhteessa poikkeusta.[12] Ruotsinkieliselle väestölle erityistä on kuitenkin se, että RKP:n kannattaminen on eräänlainen normi ja siitä poikkeaminen on selkeä kannanotto, joka ulottuu identiteettiin saakka. Ruotsinkielisille vasemmistopuolueet ovat selkeä vaihtoehto porvarillisena pidetylle RKP:lle.[13]

Kaikkein merkittävin identiteettiin liittyvä ero suomenkielisten ja ruotsinkielisten välillä on odotetusti suhde vähemmistöasemaan. Sitä pitää erittäin tai jokseenkin tärkeänä identiteetilleen 66 prosenttia ruotsinkielisistä ja suomenkielisistä vain 15 prosenttia. Vastaajat saivat vielä erikseen avokysymyksessä kertoa, mihin vähemmistöön he kuuluvat. Odotetusti ruotsinkielisten vastauksissa korostui kuuluminen kielivähemmistöön.

Vähemmistöaseman kokemiseen vaikuttaa kotona käytettävä kieli. Kaksikielisissä kodeissa asuvista (suomi ja ruotsi kotikielinä) 60 prosenttia pitää vähemmistöasemaa tärkeänä, ja ruotsinkielisissä kodeissa asuvista 73 prosenttia. Yksikielisyys siis vahvistaa vähemmistöaseman kokemista. Asuinkunnan koko ei kuitenkaan ole yhteydessä vähemmistöidentiteettiin.

Tarkasteltaessa ruotsinkielisten vähemmistöidentiteettiä taustamuuttujittain havaitaan, että ikä ja asuinpaikka eivät tuo kuin pieniä eroja, mutta sukupuoli ja koulutustausta vaikuttavat hieman enemmän. Ruotsinkielisistä miehistä 71 prosenttia pitää vähemmistöön kuulumistaan identiteettinsä kannalta tärkeänä, naisista näin ajattelee 60 prosenttia. Korkeasti koulutetuista vähemmistöasemaa tärkeänä pitää 73 prosenttia, kun perus- tai ammattikoulun käyneiden keskuudessa näin ajattelee runsas 60 prosenttia vastaajista. Sama näkyy myös ammattitaustan mukaisessa tarkastelussa. Vähemmistöidenti-

teetti on merkityksellisin asiantuntijatehtävissä toimivien keskuudessa eli ammattikunnassa, jossa on myös eniten korkeasti koulutettuja.

Voimakas vähemmistöidentiteetti on yhteydessä kokemukseen ruotsinkielisten asemasta yhteiskunnassa. Noin 45 prosenttia niistä, joille vähemmistöidentiteetti on erittäin tärkeä, ajattelee ruotsinkielisillä menevän tällä hetkellä liian huonosti (ks. **kuvio 7**). Ruotsinkielisten asemaa huonona pitää vain viidennes (19 %) niistä, joille vähemmistöidentiteetti ei ole lainkaan tärkeä. Vähemmistöidentiteetin korostaminen heijastelee siis huolta ruotsinkielisten asemasta. Se voi olla yhteydessä myös huoleen siitä, miten yhteiskunnalliset uudistukset ja kiistat vaikuttavat suomenruotsalaisiin. Nämä huolenaiheet voivat liittyä muun muassa ruotsinkielisiin palveluihin ja keskusteluun ruotsin kielen asemasta.[14]

Aikaisemmissa tutkimuksissa on havaittu, että ruotsinkielisistä noin kolme neljäsosaa samastuu nimenomaan ruotsinkielisiin suomalaisiin. Suomenkielisistä sen sijaan vain neljäsosa samastuu suomenkielisiin suomalaisiin ja noin kolme neljäsosaa suomalaisiin yleensä.[15] Tulos korostaa sitä, että ruotsinkieliset mieltävät itsensä ensisijaisesti kielen ja vähemmistöaseman kautta.

Pohjoismaalaisuus ja kotiseutu tärkeitä

Alueellisia identiteettejä tarkasteltaessa suurin ero ruotsin- ja suomenkielisten välillä tulee esiin siteessä suomalaisuuteen (**kuvio 2**). Suomenkielisistä 65 prosenttia nimeää sen erittäin tärkeäksi ja ruotsinkielisistä 29 prosenttia. Erittäin tai jokseenkin tärkeänä suomalaisuutta pitää 93 prosenttia suomenkielisistä ja 72 prosenttia ruotsinkielisistä.[16]

Ruotsinkieliset korostavat identiteetissään enemmän pohjoismaalaisuutta kuin suomalaisuutta, mikä selittyy kieliyhteyksillä muihin Pohjoismaihin. Pohjoismaalaisuutta pitää tärkeänä 91 prosenttia ruotsinkielisistä ja 74 prosenttia suomenkielisistä. Pohjoismaalaisuus on siis ruotsinkielisille yhtä tärkeää kuin suomalaisuus on suomenkielisille. Toisaalta myös maailmankansalaisuus on tärkeämpää ruotsinkielisille (56 %) kuin suomenkielisille (46 %), mikä kertoo ruotsinkielisten kansainvälisestä orientaatiosta.

Kuvio 2. Maantieteellisten tekijöiden merkitys identiteetin kannalta äidinkielen mukaan (%)

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita identiteettisi kannalta?
Erittäin tai jokseenkin tärkeä (%)

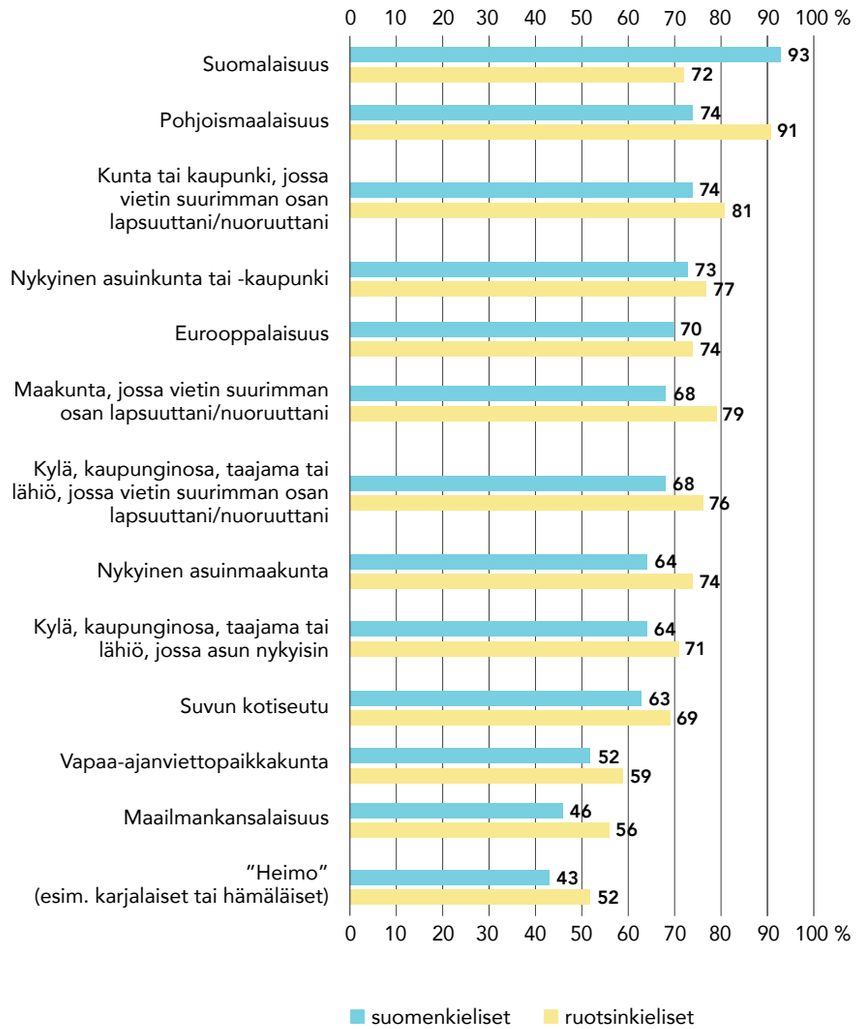

Alueelliset erot ruotsinkielisten identiteeteissä

Ruotsinkielinen pääkaupunkiseutu: luokka- ja sukupuolitietoisuutta

Ruotsinkielinen asutus on keskittynyt kolmelle alueelle Manner-Suomessa – Uudellemaalle, Varsinais-Suomeen ja Pohjanmaalle. Toisinaan ruotsinkielisiä on luonnehdittu homogeeniseksi ryhmäksi, jonka sisäiset eroavaisuudet ovat pieniä.[21] Toisaalta uudemmissa tutkimuksissa on havaittu, että ruotsinkielisten välillä on alueittain eroja muun muassa äänestyskäyttäytymisessä, poliittiseen järjestelmään kiinnittymisessä sekä arvoissa ja asenteissa.[22] Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa painotetaan enemmän kielelliskulttuurisia ominaispiirteitä kuin Uudellamaalla ja Ahvenanmaalla.[23]

Samalla tavoin kuin suomalaisheimoista on myyttejä ja stereotypioita, myös ruotsinkielisten sisällä on vahvoja mielikuvia eri puolilla Suomea asuvista ruotsinkielisistä.[24] Tutkimuksessa on havaittu, että Helsingin ruotsinkieliset saattavat suhtautua väheksyvästi Pohjanmaan ”juntteihin” ja Pohjanmaalla asuvat arvostellen hienosteleviin helsinkiläisiin.[25]

Miten suomenruotsalaiset eroavat identiteetiltään alueittain?[26] Kuten **kuvio 3** osoittaa, äidinkielen merkitys on kaikkialla ainakin jokseenkin tärkeä. Eroja alueiden välille tulee sen mukaan, kuinka moni pitää äidinkieltä identiteetissä erittäin tärkeänä. Pääkaupunkiseudun ruotsinkielisten keskuudessa osuus on 56 ja muualla Uudellamaalla asuvien keskuudessa 51 prosenttia. Varsinais-Suomessa (67 %) sekä Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla (66 %) osuus on suurempi. Pääkaupunkiseudulla ja muualla Uudellamaalla on tavallista käyttää esimerkiksi asioitaessa suomea tai puhua suomea tuttavien seurassa. Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa kielirajat ovat selväpiirteisempiä ja yli kielirajojen tapahtuva kanssakäyminen harvinaisempaa, mikä voi osin johtaa kielen korostamiseen identiteetissä.[27]

Aikaisempi kyselytutkimus osoitti, että kaksikielisessä Pohjanmaan maakunnassa asuvat suomenkieliset suhtautuvat hyvin positiivisesti ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin. Myös voittopuolisesti suomenkielisellä Etelä-Pohjanmaalla tuetaan ruotsin kielen virallista asemaa ja halutaan kontakteja kieliryhmien välille, mutta siellä epäluulot ovat voimakkaampia kuin missään muussa maakunnassa. Siellä keskimääräistä useampi ajattelee, että ruotsinkieliset ovat pienten piirien parempiosaista väkeä, joka viihtyy omissa oloissaan.[28]

Pohjanmaan ruotsinkieliset korostavat uusimaalaisia enemmän sukua (86 %) ja uskonnollisuutta (45 %) identiteetissään, mikä kielii konservatiivisesta orientaatiosta. Tulos ei ole yllättävä, sillä erityisesti ruotsinkielisen Pohjanmaan pohjoisosissa on verrattain paljon uskonnollista aktiviteettia, mikä on näkynyt myös kristillisdemokraattien ja uskontoa korostavien ehdokkaiden kannatuksessa vaaleissa. Uskonnollinen identiteetti on tärkeää Pohjanmaalla sekä pienissä että suuremmissa kunnissa asuville, ja suku on erityisen tärkeää alle 10 000 asukkaan kunnissa asuville.

Vähemmistöasemaa korostetaan hieman enemmän Varsinais-Suomessa (71 %), Pohjanmaalla (70 %) ja pääkaupunkiseudulla (67 %) muuhun Uuteenmaahan (60 %) verrattuna. Osuudet eivät ole sidoksissa siihen, kuinka suuri osuus kunkin alueen asukkaista on ruotsinkielisiä.[29] Pohjanmaan maakunnassa noin puolet asukkaista on ruotsinkielisiä, kun taas Uudellamaalla osuus on noin 8 ja Varsinais-Suomessa ja pääkaupunkiseudulla noin 5 prosenttia.[30]

Vastaajan kotikunnan kieliolosuhteet eivät vaikuta vähemmistöidentiteettiin. Niistä vastaajista, jotka asuvat erittäin ruotsinkielisissä kunnissa (yli 75 prosenttia asukkaista ruotsinkielisiä), 63 prosenttia pitää vähemmistöön kuulumista tärkeänä. Niistä vastaajista, jotka asuvat erittäin suomenkielisissä kunnissa (alle 10 prosenttia asukkaista ruotsinkielisiä), 68 prosenttia pitää vähemmistöön kuulumista tärkeänä. Edellä esitettyihin tuloksiin yhdistettynä voidaan todeta, että kodin yksikielisyys selittää vähemmistöaseman korostamista enemmän kuin kotikunnan kieliolosuhteet.

Sukupuolta ja yhteiskuntaluokkaa korostetaan muita alueita enemmän pääkaupunkiseudulla. Yhteiskuntaluokan osalta tulos noudattaa samaa logiikkaa kuin suomenkielisten keskuudessa. Koko väestöä tarkastellut identiteettitutkimus osoitti, että kaikkein tärkeimmäksi yhteiskuntaluokan kokevat ylempään keskiluokkaan tai yläluokkaan kuuluvat.[31] Tämä pätee myös ruotsinkielisiin: ylempään keskiluokkaan tai yläluokkaan samastuvia ruotsinkielisiä on enemmän Uudellamaalla kuin muilla alueilla. Huomattavaa sen sijaan on, että poliittinen kanta on yhtä tärkeä eri alueilla, vaikka puolueiden voimasuhteet vaihtelevat selkeästi alueittain.

Kuvio 3. Eri tekijöiden merkitys identiteetin kannalta (%). Ruotsinkielinen väestö alueittain tarkasteltuna

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita identiteettisi kannalta? Erittäin tai jokseenkin tärkeä (%)

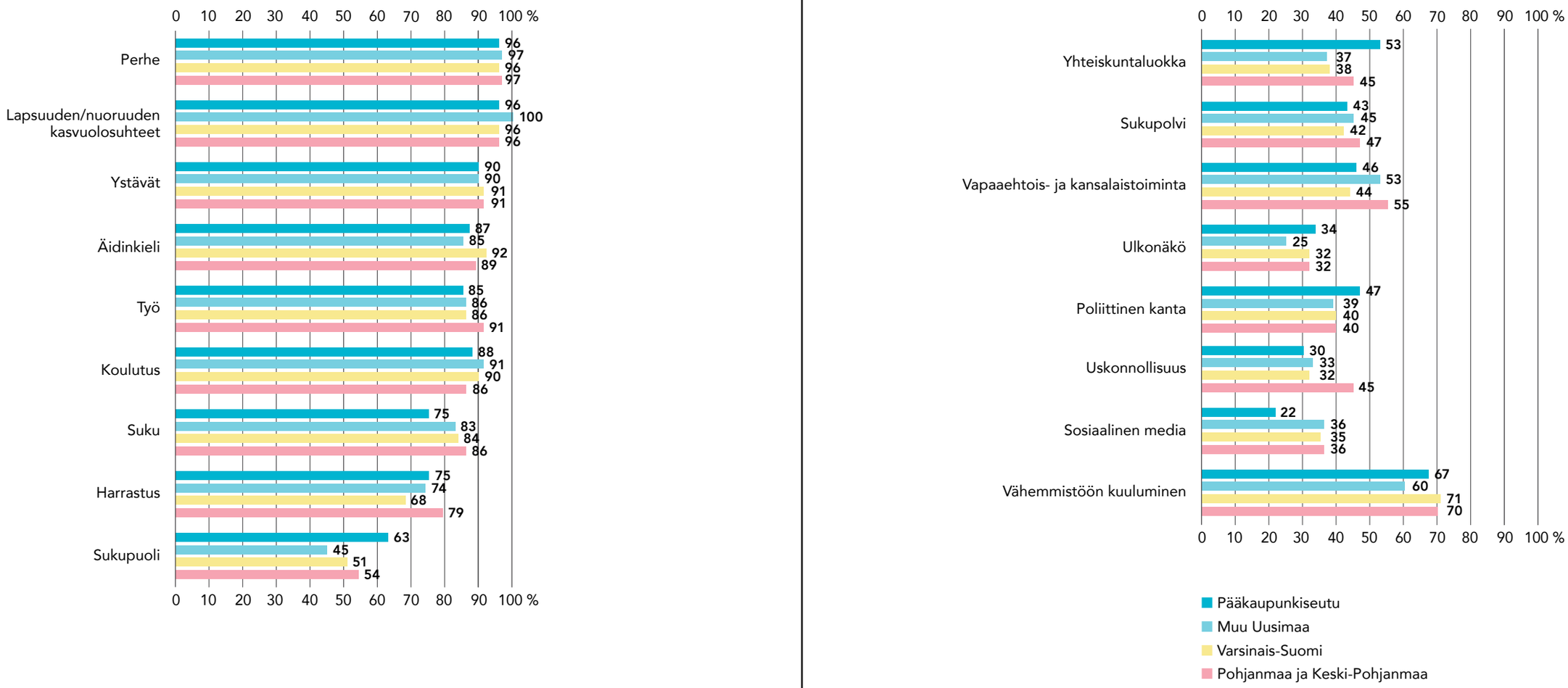

Pohjalaisilla kiintymystä kotiseutuun ja asuinmaakuntaan

Kuvio 4 ilmentää eri alueiden välisiä eroja alueellisissa identiteeteissä. Pohjanmaan ruotsinkieliset ovat hieman kotiseuturakkaampia kuin uusimaalaiset ja varsinaissuomalaiset. Nykyistä lähiympäristöä, kuntaa ja kotimaakuntaa arvostetaan korkeammalle Pohjanmaalla. Pohjanmaalla tai Keski-Pohjanmaalla asuvista ruotsinkielisistä 84 prosenttia pitää kotimaakuntaansa ja 83 prosenttia kotikyläänsä, -kaupunginosaansa tai -taajamaansa tärkeänä identiteettissään, kun pääkaupunkiseudun ruotsinkielisten keskuudessa vastaavat osuudet ovat vain 63 ja 62 prosenttia.

Myös suvun kotiseutu erottelee ruotsinkielisiä vastaajia vastaavalla tavalla. Pohjalaisille (79 %) se on hyvin tärkeää, kun taas pääkaupunkiseudulla (59 %) sillä on vähäisempi merkitys. Muualla Uudellamaalla (70 %) ja Varsinais-Suomessa asuville suomenruotsalaisille (72 %) suvun kotiseudun merkitys on lähellä keskimääräistä.

Kotiseutuylpeys on leimallista koko Pohjanmaan seudulle. Aikaisemmin julkaistu identiteettitutkimus osoitti, että pohjalaiset ja eteläpohjalaiset ovat koko väestön tasolla hyvin kotiseuturakkaita.[32] Tämä kertoo todennäköisesti myös sitoutuneisuudesta maakuntaan. Pohjanmaan maakunnissa esimerkiksi paikalliset yritykset ja mittava elinkeinoelämä ovat merkittävässä roolissa. Pääkaupunkiseudun muita löyhempi kiinnittyneisyys alueellisiin identiteetteihin pätee myös koko väestön tasolla, joten kyse ei ole ruotsinkielisten erityispiirteestä.

Eurooppalaisuus on tärkeää pääkaupunkiseudun ruotsinkielisille (83 %) erityisesti pohjalaisiin verrattuna (67 %). Pohjoismaalaisuuden tunne on vahvaa koko ruotsinkielisessä Suomessa ja Pohjanmaalla tunnetaan maailmankansalaisuutta siinä missä pääkaupunkiseudullakin, mikä on vastoin stereotypiaa nurkkakuntaisista pohjalaisista.[33]

Toisaalta on mielenkiintoista, että suomalaisuuden tärkeys on identiteetin kannalta vähäisin Pohjanmaalla. Tulosta selittänee se, että Ruotsin tapahtumia ja kulttuuria seurataan erityisesti median kautta tarkemmin kuin Suomen. Lisäksi Pohjanmaalla on paljon yksikielisiä kuntia ja kanssakäyminen suomenkielisten kanssa on vähäisempää kuin Etelä-Suomessa.

Kuvio 4. Maantieteellisten tekijöiden merkitys identiteetin kannalta äidinkielen mukaan (%). Ruotsinkielinen väestö alueittain tarkasteltuna

Kuinka tärkeinä pidät seuraavia asioita identiteettisi kannalta?
Erittäin tai jokseenkin tärkeä (%)

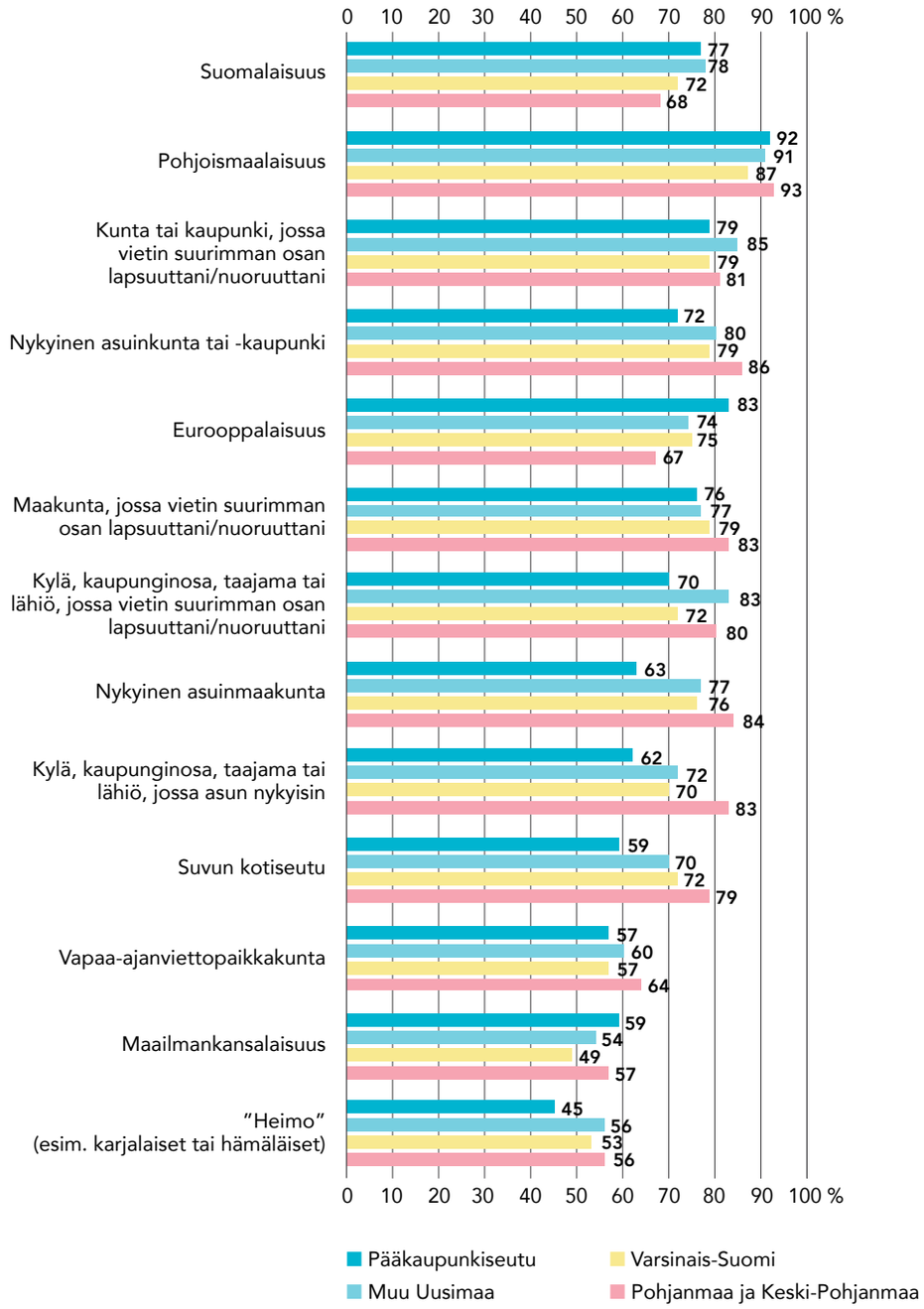

Kieliryhmien näkemykset: mikä yhdistää ja mikä erottaa suomalaisia?

Suomenkieliset: kieli ja kulttuuri yhdistävät suomalaisia

Kuviossa 5 on esitelty avovastauksista esiin nousseita aihekokonaisuuksia, jotka vastaajien mielestä erityisesti yhdistävät suomalaisia.[34] Kuvio osoittaa, että suomenkieliset ja ruotsinkieliset painottavat samankaltaisia asioita muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta.

Molempien kieliryhmien kohdalla eniten mainintoja saavat suomalaisten kansalliset ominaispiirteet, kuten sisukkuus, ahkeruus, työteliäisyys, sinnikkyys ja periksiantamattomuus. Luonnehdinnat ovat tuttuja aiemmasta tutkimuskirjallisuudesta. Ne vastaavat varsin hyvin aiempia käsityksiä stereotyyppisestä suomalaisesta kansanluonteesta.[35]

Mielenkiintoista on, että ruotsinkieliset painottavat kansallisia ominaispiirteitä suomalaisia yhdistävänä tekijänä vielä huomattavasti suomenkielisiä useammin. Ruotsinkielisistä niihin viittaa kaksi kolmesta, kun suomenkielisten kohdalla vain joka kolmas.

Myös kieli ja kulttuuri saavat runsaasti mainintoja molemmilta kieliryhmiltä, mutta suomenkieliset korostavat niitä ruotsinkielisiä enemmän. Lisäksi iso osa suomenkielisistä korostaa nimenomaisesti kieltä suomalaisia yhdistävänä tekijänä, kun taas ruotsinkieliset viittaavat voittopuolisesti kulttuuriin. Yleisellä tasolla voidaankin todeta, että jaetun kulttuurin tunnistavat molemmat kieliryhmät, mutta kieltä painottavat suomenkieliset.

Suomalaisuus ja isänmaallisuus, luonto ja ilmasto, perinteet sekä hyvinvointiyhteiskunta saavat lähes yhtä paljon mainintoja molemmista kieliryhmistä, mutta urheilu sekä yhdistävä historia ja sodat keräävät hieman enemmän mainintoja suomenkielisten keskuudessa. Ruotsinkieliset puolestaan korostavat hieman useammin yhteiskunnallisia hyveitä ja arvoja.

Kuvio 5. Suomalaisia erityisesti yhdistävät tekijät äidinkielen mukaan.

Mitkä asiat erityisesti yhdistävät suomalaisia?
(avokysymys: ensimmäisenä ja toisena mainittujen yhteenlaskettu osuus %)

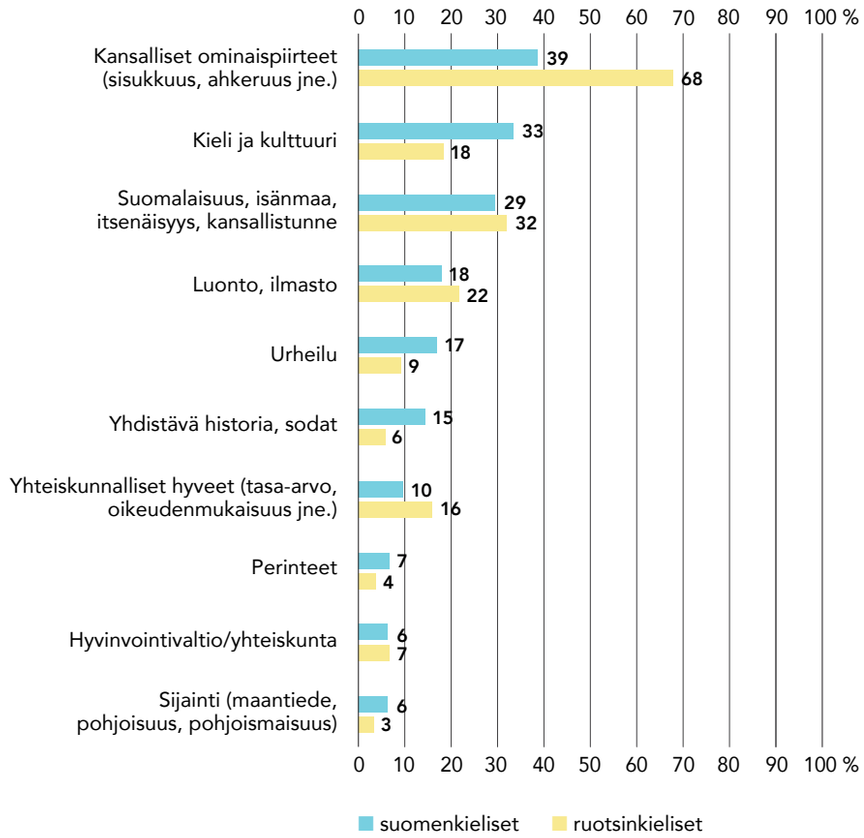

Ruotsinkieliset: Kieli- ja kulttuurierot etäännyttävät suomalaisia toisistaan

Suomalaisia yhdistävien tekijöiden lisäksi vastaajia pyydettiin nimeämään suomalaisia eniten erottavia tekijöitä. **Kuviossa 6** on esitelty aihekokonaisuuksia, jotka jakavat vastaajien mielestä suomalaisia.[36]

Suomenkielisten kohdalla eniten mainintoja saa ihmisten eriarvoistuminen (40 %). Ruotsinkieliset nimesivät teeman hieman harvemmin (25 %), mutta se on silti toiseksi yleisin vastausvaihtoehto. Teema on korostunut erityisesti suomenkielisessä mediassa viime vuosina, mikä voi osin selittää tulosta. Hieman eriarvoisuutta useammin ruotsinkieliset mainitsevat arvoihin ja asenteisiin liittyvät erimielisyydet (30 %).

Lisäksi molemmat kieliryhmät kiinnittävät huomiota maahanmuuttoon sekä maaseudun ja kaupunkien vastakkainasetteluun, mutta painotukset ovat erilaisia. Ruotsinkieliset korostavat hieman useammin maaseutu–kaupunki-asetelmaa, kun taas suomenkielisten mielestä enemmän jakolinjoja liittyy maahanmuuttokysymyksiin. Kaupunki-maaseutu-vastakkainasettelua korostetaan tasaisesti niin Uudellamaalla kuin Pohjanmaalla.

Merkittävimmät painotuserot kieliryhmien välillä liittyvät kuitenkin kieli- ja kulttuurieroihin. Kuten **kuvio 5** osoitti, suomenkielisistä kolmannes nimesi kielen ja kulttuurin suomalaisia yhdistäväksi tekijäksi ja ruotsinkielisistä viidennes. **Kuvio 6** osoittaa, että suomenkielisistä teeman mainitsee erottavana tekijänä vain 7 prosenttia, mutta ruotsinkielisistä jopa puolet (52 %). Erityisesti näin koetaan ruotsinkielisellä Pohjanmaalla, vähemmän Uudellamaalla. Varsinais-Suomen ruotsinkieliset sijoittuvat tältä osin näiden kahden ryhmän väliin.

Aiempien tutkimusten mukaan enemmistö suomenkielisistä suhtautuu ruotsinkielisiin ja ruotsin kieleen myönteisesti, mutta ruotsinkieliselle tilanne näyttäytyy erilaisena. Lähes joka toinen kaksikielisessä kunnassa asuva ruotsinkielinen on kokenut äidinkieleen liittyvää syrjintää tai häirintää arjessaan.[37] Tämä voi osaltaan selittää sitä, että ruotsinkielisille kieli näyttäytyy pikemminkin jakolinjoja syventävänä asiana kuin suomalaisia yhdistävänä. Suomenkieliset tarkoittavat yhteisellä kielellä juuri suomen kieltä.

Kuvio 6. Suomalaisia erityisesti erottavat tekijät äidinkielen mukaan.

Mitkä asiat erityisesti erottavat suomalaisia toisistaan?

(avokysymys: ensimmäisenä ja toisena mainittujen yhteenlaskettu osuus %)

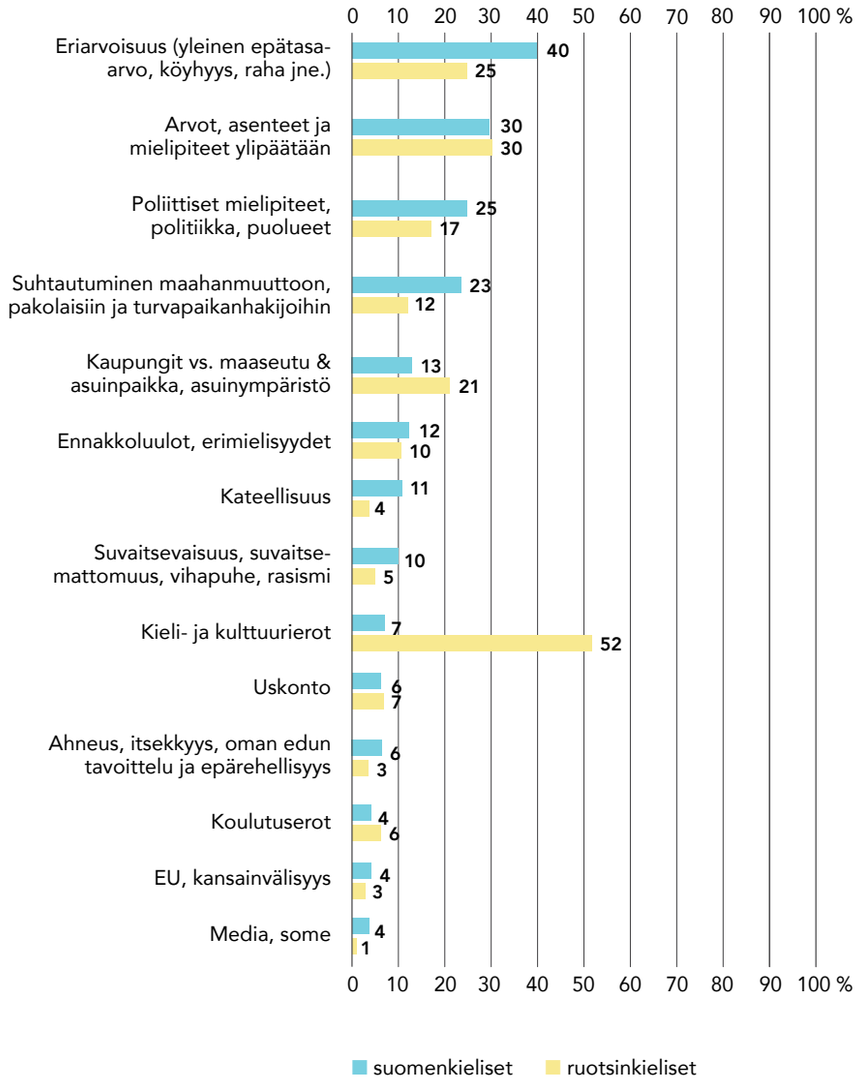

Ruotsinkielisillä huoli omasta ja turvanpaikanhakijoiden asemasta

Kuviosta 7 ilmenee kieliryhmien mukaiset arviot siitä, kenellä menee liian hyvin ja kenellä menee liian huonosti Suomessa. Ruotsinkieliset eroavat arvioissaan vain hieman maamme suomenkielisistä. Pääosin tilannekuvat ovat siis samanlaisia. Ainoastaan kahden ryhmän osalta erot ovat huomattavat.

Suomenkielisistä 46 prosenttia ajattelee, että suomenruotsalaisilla menee liian hyvin. Ruotsinkielisistä näin ajattelee vain 14 prosenttia. Kaikista kuvion 7 ryhmistä suomenkieliset sijoittavat vain hyvätuloiset suomenruotsalaisia parempaan asemaan. Samat erot näkyvät myös päinvastaisessa tarkastelussa. Suomenkielisistä vain 3 prosenttia ajattelee, että suomenruotsalaiset ovat liian huonossa asemassa, ruotsinkielisistä näin ajattelee noin kolmannes (30 %).

Toinen erotteleva tekijä on suhtautuminen turvapaikanhakijoihin. Suomenkielisistä 31 prosenttia ajattelee, että turvapaikanhakijoilla on asiat liian hyvin. Ruotsinkielisistä näin ajattelee vain 12 prosenttia. Lisäksi 62 prosenttia ruotsinkielisistä kokee turvapaikanhakijoiden olevan liian heikossa asemassa, kun suomenkielisten keskuudessa osuus on 40 prosenttia. Tulosta voi selittää vähemmistöasemaan liittyvä solidaarisuus.

Mielenkiintoista on, että erot suhtautumisessa Suomessa pysyvästi asuviin ulkomaalaisiin ja syntyperäisiin suomalaisiin ovat verrattain pieniä, joten erimielisyydet rajoittuvat maahanmuuttokysymyksissä turvapaikanhakijoihin. Myös suhtautuminen seksuaalivähemmistöihin sekä miesten ja naisten asemaan tuo vain pienen eron kieliryhmien välille, joten suuresta sosiokulttuurisesta railosta ei voida puhua.

Tulokset ovat jossain määrin yllättäviä, sillä sosiokulttuurisissa kysymyksissä ruotsinkielisillä on ollut suomenkielisiä selkeästi liberaalimpi ote. Sosiokulttuurisen ulottuvuuden ytimessä on suhtautuminen vähemmistöihin, kansalliseen ja kansainväliseen orientaatioon sekä suhtautuminen moraaliarvokysymyksiin.[38] Tämä tutkimus kuitenkin osoittaa, etteivät käsitykset ryhmien asemasta yhteiskunnassa ole niin tiiviisti sidoksissa ruotsinkielisten edustamiin, liberaaleiksi miellettyihin arvoihin kuin voitaisiin olettaa.[39]

Kuvio 7. Kieliryhmien arviot yhteiskunnallisten ryhmien asemasta asteikolla 1–5 (1=liian heikossa asemassa, 5=liian hyvässä asemassa)

Ketkä ovat mielestäsi Suomessa nykyisin liian heikossa asemassa ja ketkä ovat liian hyvässä asemassa?

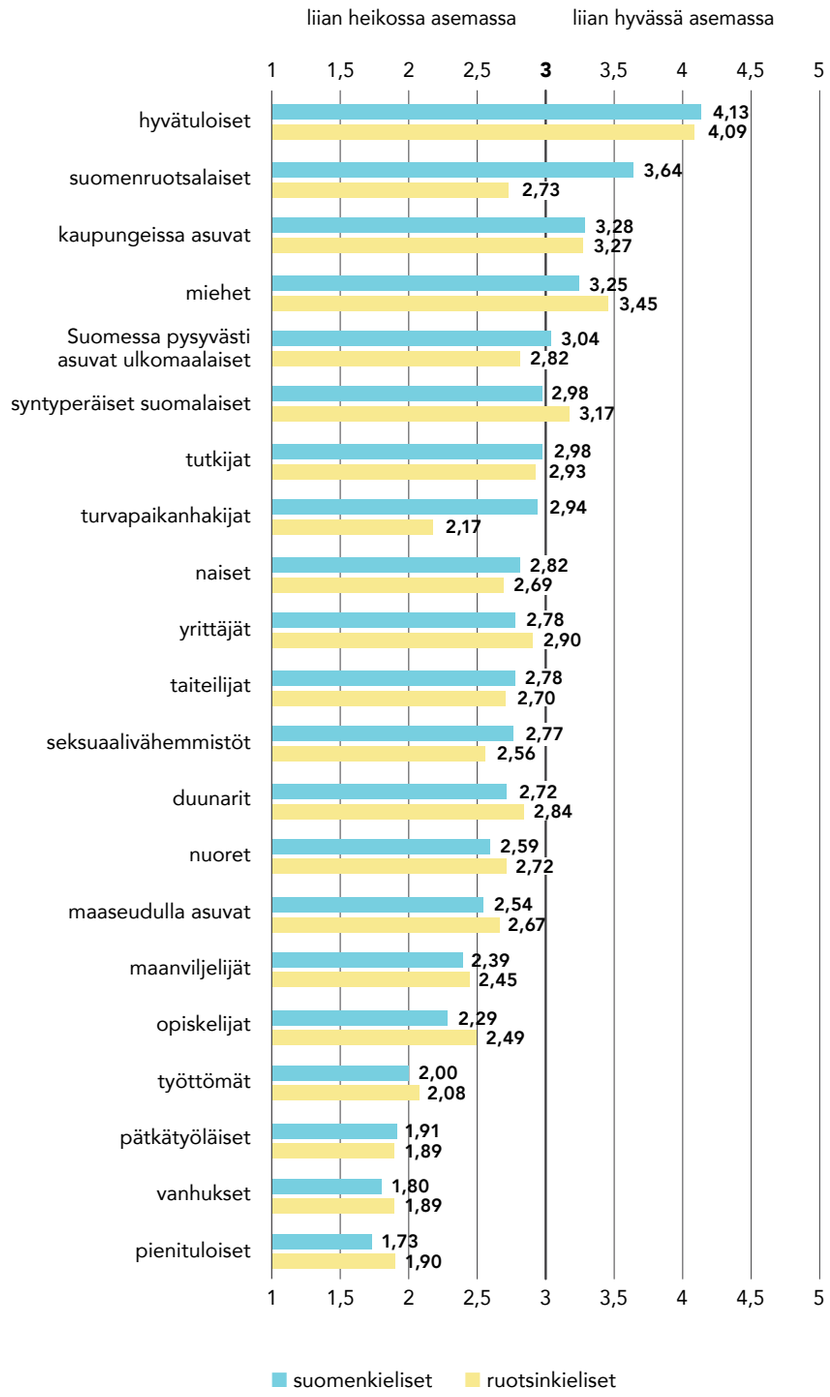

Kieliryhmien arvot ja asenteet vertailussa

Suomen- ja ruotsinkielisillä yhtä paljon arvoliberaaliutta

Arvoliberaali–arvokonservatiivi- ja vasemmisto–oikeisto-jako ovat kaksi selkeimmin puoluekenttää ja äänestäjäkuntaa halkovaa ulottuvuutta. Kieliryhmien välillä on hienoisia eroja sijoittumisessa näille ulottuvuuksille.[40] Kuten **kuvio 8** osoittaa, ruotsinkielisistä 24 prosenttia sijoittaa itsensä vasemmalle, kun suomenkielisissä osuus on 33 prosenttia. Ruotsinkielisissä on hieman enemmän jonkin verran oikealle itsensä sijoittavia (33 %) suomenkielisiin verrattuna (25 %), mutta ulottuvuuden oikealla laidalla (8–10 asteikolla 0–10) sijaitsee lähes yhtä suuri osuus niin ruotsin- kuin suomenkielisistä. Tulos on linjassa aikaisempien havaintojen kanssa, ja se heijastelee ruotsinkielisten porvarillista orientaatiota. Vasemmistopuolueiden kannatus on ruotsinkielisten keskuudessa alhaisempaa kuin suomenkielisten keskuudessa.

Kuvio 8. Vastaajien sijoittuminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella (asteikolla 0-10, jossa 0=eniten vasemmalla, 10=eniten oikealla)

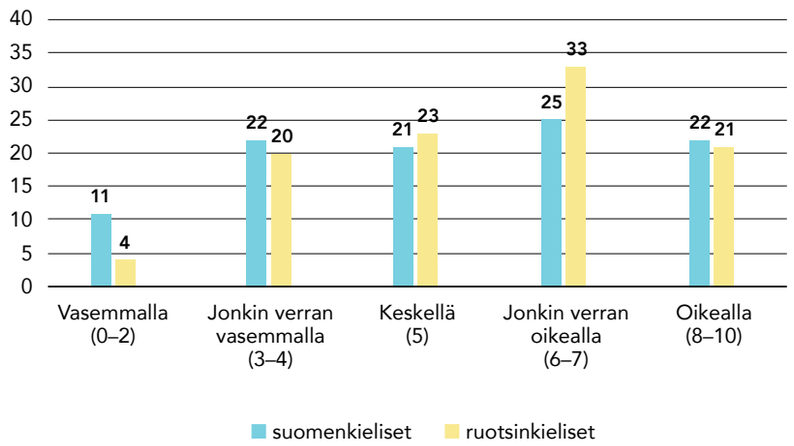

Kieliryhmien sijoittumista arvoliberaali–arvokonservatiivi-janalle ei juurikaan ole tutkittu. Ruotsinkielisten on havaittu suhtautuvan suopeammin esimerkiksi vähemmistöihin, ja he ovat korostaneet perinteisiä moraaliarvoja hieman vähemmän kuin suomenkieliset.[41] **Kuvio 9** osoittaa kuitenkin, että ruotsinkieliset eroavat vain hieman suomenkielisistä sijoittumisessaan arvoliberaali–arvokonservatiivi-ulottuvuudelle. Arvoliberaaleiksi itsensä mieltäviä on ruotsinkielisissä 44 prosenttia ja suomenkielisissä 39 prosenttia. Arvokonservatiiveja on suomenkielisissä 7 prosenttiyksikköä enemmän.

Kuvio 9. Vastaajien sijoittuminen arvoliberaali–arvokonservatiivi-ulottuvuudella (asteikolla 0-10, jossa 0=erittäin arvoliberaali, 10=erittäin arvokonservatiivi)

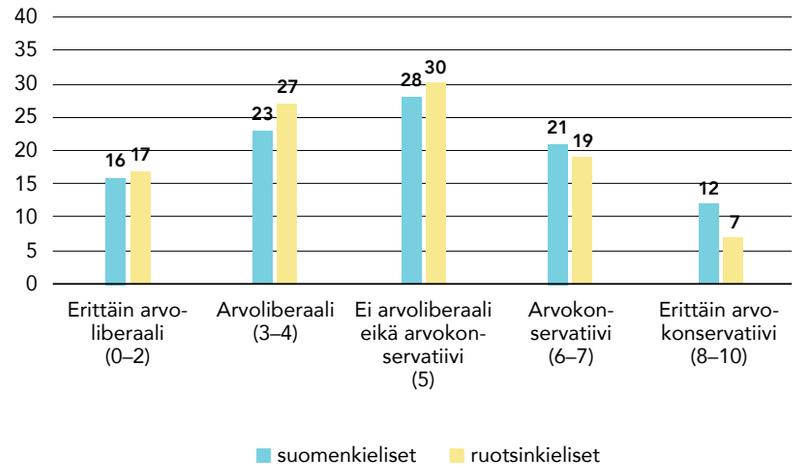

Kun ruotsinkielisiä tarkastellaan ulottuvuuksilla alueittain (**kuvio 10**), voidaan havaita, että oikeistolainen orientaatio on yleisintä pääkaupunkiseudulla. Toisaalta pääkaupunkiseudulla on myös jonkin verran vasemmistolaisuutta. Sen sijaan itsensä keskelle sijoittavia on pääkaupunkiseudulla hyvin vähän (16 %). Näin ollen voidaan sanoa, että ruotsinkielinen pääkaupunkiseutu on muita alueita hieman polarisoituneempi vasemmisto-oikeisto-ulottuvuudella. Muualla Uudellamaalla sen sijaan korostuvat itsensä keskelle sijoittavat (35 %).

Kuvio 10. Ruotsinkielisten sijoittuminen vasemmisto–oikeisto-ulottuvuudella alueen mukaan, % (asteikolla 0-10, jossa 0=eniten vasemmalla, 10=eniten oikealla)

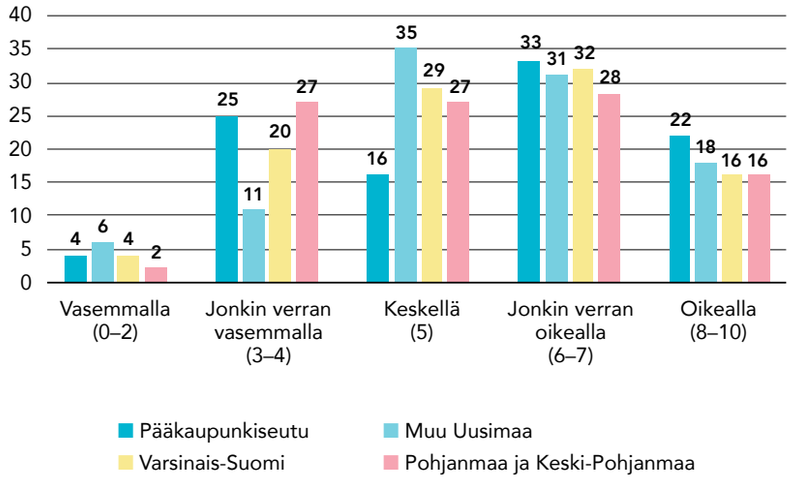

Ruotsinkielisten sijainnissa liberaali-konservatiivi-ulottuvuudella (**kuvio 11**) voidaan havaita maantieteellisiä eroja. Arvoliberaaleja ruotsinkielisiä on selvästi enemmän pääkaupunkiseudulla (58 %) ja Varsinais-Suomessa (52 %) kuin muualla Uudellamaalla (37 %), Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla (32 %). Pohjanmaalla ja Keski-Pohjanmaalla peräti 42 prosenttia vastaajista sijoittaa itsensä ulottuvuuden keskelle. Vaikka Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa erottautuivat muista alueista uskonnollisen identiteetin korostamisella, siellä asuvista ruotsinkielisistä vain 27 prosenttia on arvokonservatiiveja. Hienosyisempi jaottelu voisi osoittaa erityisen konservatiivisia alueita Pohjanmaan sisältä, mutta vastaajamäärät eivät mahdollista tätä tarkastelua.[42]

Erot linkittyvät osin siihen, että suurissa kaupungeissa asuvilla on liberaalimpi arvo-orientaatio kuin pienissä kunnissa asuvilla. Pohjanmaalaisista vastaajista 46 prosenttia asuu alle 10 000 asukkaan kunnissa. Varsinais-Suomen vastaajista 43 prosenttia on turkulaisia, ja pääkaupunkiseudun vastaajista kaikki asuvat suurkaupungeissa kauniaislaisia lukuun ottamatta. Muun Uudenmaan ero Varsinais-Suomeen arvoulottuvuudella selittyy osin sillä, että Länsi- tai Itä-Uudellamaalla ei ole suuria kaupunkeja, joissa arvoliberaali

Kuvio 11. Ruotsinkielisten sijoittuminen arvoliberaali–arvokonservatiivi-ulottuvuudella alueen mukaan, % (asteikolla 0-10, jossa 0=erittäin arvoliberaali, 10=erittäin arvokonservatiivi)

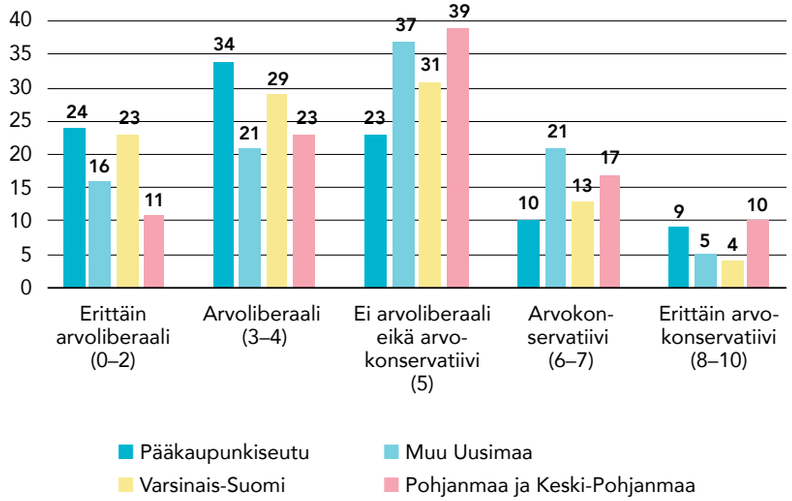

orientaatio on selkeä. Toisaalta, asuinkunnan koko ei selitä esimerkiksi sitä, että Pietarsaaren seutukunnassa on konservatiivisempi orientaatio kuin esimerkiksi Turunmaalla. Nämä erot johtuvat kulttuurisista eroavaisuuksista ja uskonnollisuudesta.

Asiakysymyksissä yksituumaisuutta

Tutkimuksessa oli yli kolmekymmentä asiakysymystä, joista vastaajat saattoivat olla samaa tai eri mieltä. Noin joka kolmas asiakysymys ei tuo lainkaan tilastollisesti merkitseviä eroja suomen- ja ruotsinkielisten välille. Noin kolmannes kysymyksistä tuo vain pieniä tilastollisia eroja ryhmien väille ja noin kolmannes tuo hieman isompia eroja ryhmien välille. Huomattavaa kuitenkin on, ettei yksikään asiakysymys erottele kieliryhmiä merkittävästi.

Yksimielisyyttä on monentyyppisistä asiakysymyksistä, kuten **kuvio 12** osoittaa. Kuvion 12 väittämissä ei ole tilastollisesti merkitseviä eroja kieliryhmien välillä. Suomen- ja ruotsinkieliset ovat yhtä mieltä mediaa, suomalaisuuden määrittelyä, Suomen puolustamista, kulttuuria ja taidetta, koulujärjestelmää, työelämää ja ympäristöarvoja koskevista väittämistä.

Kuvio 12. Suomen- ja ruotsinkielisiä yhdistävät asiakysymykset (keskiarvo asteikolla 1–5)

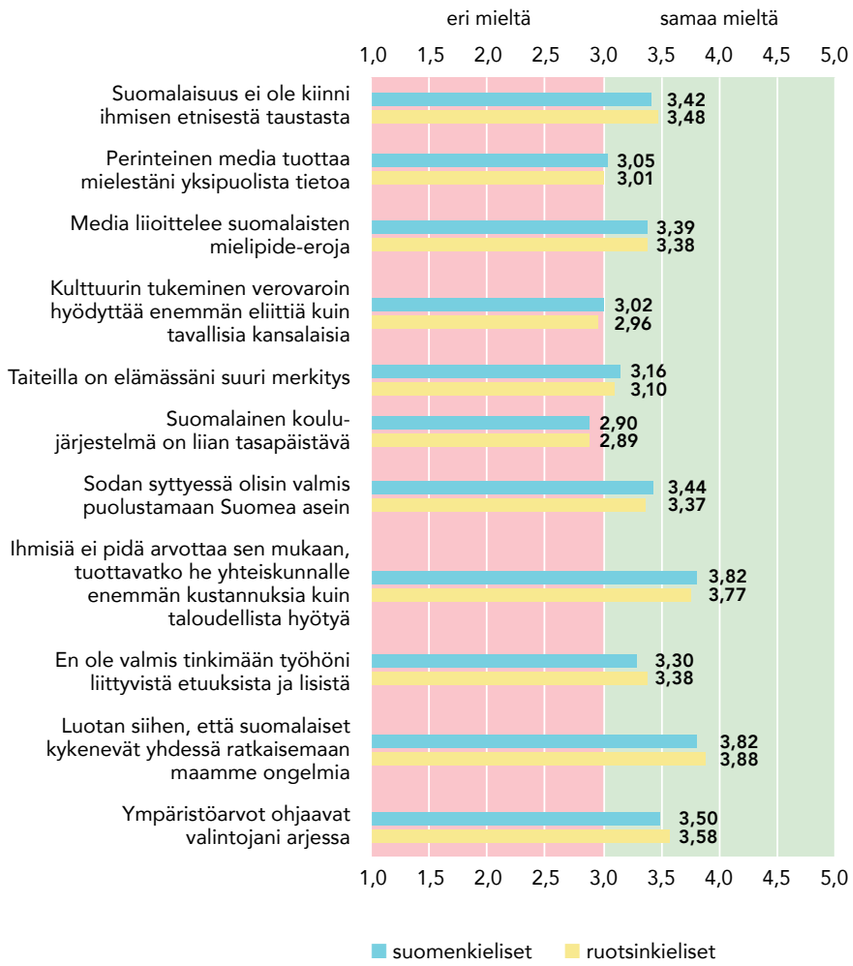

SELITE: Kuvion luvut ovat väestöryhmien keskiarvoja seuraavista vastausvaihtoehdoista: 1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä.

Vaikka suomenruotsalaiset suhtautuvat myönteisemmin maahanmuuttoon, suomalaisuuden määritelmässä ei tule esiin eroja. 61 prosenttia suomenkielisistä ja 64 prosenttia ruotsinkielisistä on sitä mieltä, että suomalaisuus ei ole kiinni ihmisen etnisestä taustasta.

Suomenkielisistä 57 prosenttia ja ruotsinkielisistä 60 prosenttia ajattelee, että media liioittelee suomalaisten mielipide-eroja. Lisäksi 47 prosenttia suomenkielisistä ja 48 prosenttia ruotsinkielisistä kokee perinteisen median tuottavan liian yksipuolista tietoa. Tulos on mielenkiintoinen, koska suomen- ja ruotsinkieliset käyttävät pääasiallisesti omankielistään mediaa, mutta arviot ovat silti yhteneväisiä. Aikaisemmassakin tutkimuksessa on jo havaittu, ettei ruotsinkielisten luottamus perinteiseen mediaan ole erityisen korkeaa, muttei erityisen matalaakaan, ja ettei luottamus ole kiinni sosiodemografisesta ryhmästä.[43]

Toinen varsin mielenkiintoinen yhteneväisyys liittyy kulttuuriin. Sekä suomen- että ruotsinkielisistä 46 prosenttia katsoo kulttuurin tukemisen verovaroin hyödyttävän enemmän eliittiä kuin tavallisia kansalaisia. Lisäksi 54 prosenttia kummassakin kieliryhmässä kokee, että taiteilla on omassa elämässä suuri merkitys. Tulokset murtavat stereotypioita siitä, että vain ruotsinkielisillä olisi vilkas kulttuurielämä ja että he olisivat vähemmän eliittikriittisiä kulttuurin suhteen. Ylipäätään **kuvio 12** osoittaa, että suomen- ja ruotsinkielisiä yhdistävien asiakysymysten kirjo on suuri.

Ruotsinkielisten sisäisessä vertailussa alue tuo esiin eroja ainoastaan kahdessa yli kolmestakymmenestä asiakysymyksestä. Pääkaupunkiseudulla asuvat viihtyvät paremmin urbaanissa ympäristössä kuin luonnon läheisyydessä ja he uskovat muita useammin, että luovuus kukkii ennen kaikkea kaupungeissa.

Vapaa liikkuvuus tärkeää ruotsinkielisille

Täysin eri mieltä suomen- ja ruotsinkieliset eivät ole yhdestäkään asiakysymyksestä. Painotuseroja kuitenkin on. **Kuvio 13** osoittaa, että keskiarvoissa mitattuna erot kieliryhmien välillä ovat pienet niissäkin kysymyksissä, joissa esiin tulee tilastollisesti merkitseviä.

Kuvio 13. Suomen- ja ruotsinkielisiä eniten erottelevat asiakysymykset (keskiarvot asteikolla 1–5)

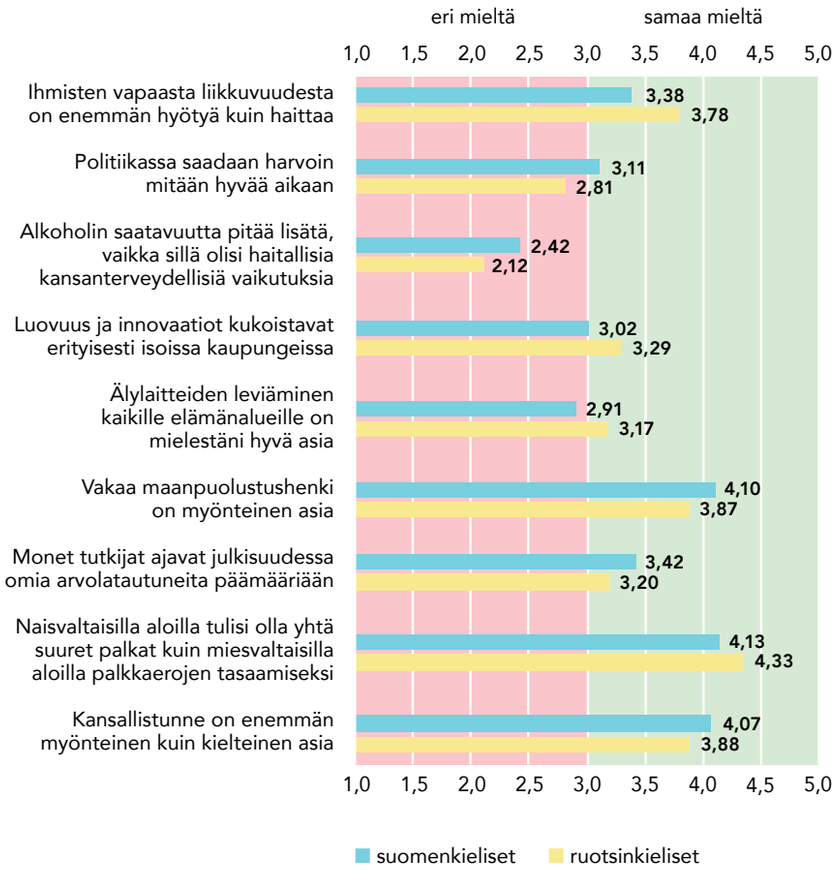

SELITE: Kuvion luvut ovat väestöryhmien keskiarvoja seuraavista vastausvaihtoehdoista: 1=täysin eri mieltä, 2=jokseenkin eri mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=osittain samaa mieltä, 5=täysin samaa mieltä.

Ruotsinkieliset ovat suomenkielisiä useammin sitä mieltä, että ihmisten vapaasta liikkuvuudesta on enemmän hyötyä kuin haittaa. Ruotsinkielisistä 34 prosenttia on väittämän kanssa täysin samaa mieltä, suomenkielisistä 22 prosenttia. Tämä tulos vahvistaa kuvaa ruotsinkielisten hieman erilaisesta käsityksestä Suomen ja suomalaisten suhteesta ympäröivään maailmaan.

Kuten edellä todettiin, ruotsinkieliset samastuvat pohjoismaalaisuuteen suomenkielisiä enemmän ja kantavat enemmän huolta maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden asemasta. Vapaa liikkuvuus voidaan mieltää kulttuurinvaihtona ja mahdollisuutena kansainvälisiin työmarkkinoihin sekä kysymyksenä solidaarisuudesta. Tästä näkökulmasta on luontevaa, että ruotsinkieliset suhtautuvat ihmisten vapaaseen liikkuvuuteen hieman suomenkielisiä myönteisemmin.

Ruotsinkieliset suhtautuvat myös suomenkielisiä hieman optimistisemmin siihen, että politiikassa saadaan hyviä asioita aikaan. Tulos linkittyy siihen, että ruotsinkielisten poliittinen luottamus on ylipäätään korkealla tasolla.[44] Erot eivät kuitenkaan ole kovin suuria, sillä suomenkielisistä politiikkaan epäilevästi suhtautuu 51 prosenttia ja ruotsinkielisistä 41 prosenttia. Kriittisyyttä on siis molemmissa kieliryhmissä.

Kansallistunne ja maanpuolustushenki koetaan molemmissa kieliryhmissä hyvin tärkeiksi. Suomenkielisistä molempiin väittämiin yhtyy reilu 80 prosenttia vastaajista, ruotsinkielisistä hieman alle 80 prosenttia. Painotuserot ovat siis suhteellisen pieniä.

Ruotsinkieliset kannattavat sukupuolten välistä palkkatasa-arvoa (88 %) hieman enemmän kuin suomenkieliset (82 %), mutta alkoholin vapauttamisen suhteen suomenkieliset ovat hieman liberaalimpia. Suomenkielisistä vajaa kolmannes (31 %) tukee ajatusta alkoholin saatavuuden lisäämisestä, vaikka se lisäisi terveyshaittoja, ruotsinkielisistä noin neljännes (25 %).

Lisäksi ruotsinkieliset ovat suomenkielisiä hieman enemmän teknologiaan uskovia: he pitävät älylaitteiden leviämistä kaikille elämänalueille hyvänä asiana hieman useammin. He myös uskovat enemmän siihen, että luovuus ja innovaatiot kukoistavat erityisesti kaupungeissa.

Kaiken kaikkiaan kieliryhmien väliset erot yhteiskunnallisissa kysymyksissä ovat verrattain pieniä ja edes hieman kieliryhmiä jakavien asiakysymysten kirjo on suuri. Äidinkieli ei siis määritä ratkaisevasti yhteiskunnallisia asenteita muutamia erityisteemoja, kuten kieli- ja kulttuurikysymyksiä sekä maahanmuuttoa, lukuun ottamatta.

Johtopäätökset

Samankaltaisuus korostuu

Suomen- ja ruotsinkielisten välillä on huomattavasti enemmän yhtäläisyyksiä kuin eroavaisuuksia. Identiteettien osalta perhe, lapsuus, ystävät, työ ja koulutus ovat tärkeitä yli 80 prosentille vastaajista kielitaustasta riippumatta.

Tärkein kieliryhmien identiteettejä erottava tekijä liittyy ruotsinkielisten voimakkaaseen vähemmistöidentiteettiin. Sitä pitää identiteettinsä kannalta tärkeänä kaksi kolmesta (66 %). Suomenkielisistä vähemmistöidentiteetin tärkeäksi kokee vain 15 prosenttia. Ruotsinkielisten kohdalla vähemmistöidentiteetti liittyy odotetusti kielivähemmistöasemaan.

Lisäksi alueelliset identiteetit tuovat jonkin verran eroja ryhmien välille. Ruotsinkieliset ovat suomenkielisiä hieman enemmän kiinnittyneitä paikalliseen yhteisöönsä ja maakuntaansa sekä lapsuuden kasvuympäristöönsä, mikä johtuu osin rajatummasta muuttoliikkeestä Suomen sisällä ja osin tiiviistä yhteisöistä. Myös pohjoismaalaisuus on ruotsinkielisille suomenkielisiä tärkeämpää, kun taas suomenkieliset korostavat identiteetissään suomalaisuutta enemmän kuin pohjoismaalaisuutta.

Kaiken kaikkiaan identiteetin eri rakennuspalaset ovat hieman tärkeämpiä ruotsinkielisille suomenkielisiin verrattuna. Osin tämä voi johtua siitä, että ruotsinkielisten identiteettiprosessi alkaa jo lapsuudessa, kun he tulevat tietoiseksi kielestään ja ruotsinkielisten vähemmistö- ja erityisasemasta. Tiiviit pienet yhteisöt ja eläväiset sosiaaliset verkostot ovat niin ikään omiaan luomaan moniin asioihin ankkuroituvaa identiteettiä.

Neljän sortin ruotsinkielisiä

Ruotsinkieliset eivät ole sisäisesti yhtenäinen ryhmä alueittain analysoituna (**kuva 1**). Varsinaissuomalaiset ja uusimaalaiset ovat monissa asioissa hyvin keskimääräisiä ja heidän identiteetissään on vain muutamia erityispiirteitä. Uusimaalaiset korostavat lapsuuden lähiympäristöä sekä vapaaehtois- ja kansalaistoimintaa. Varsinaissuomalaiset eivät sen sijaan erotu missään identiteetin osa-alueessa, mutta he erottuvat arvoliberaaliudellaan. Tulokset sopivat hyvin yhteen sen kanssa, että vastakkaisuudet ruotsinkielisessä Suomessa syntyvät usein Pohjanmaan ja pääkaupunkiseudun välille.[45]

Kuva 1: Mitä ruotsinkieliset korostavat identiteetissään eri alueilla?

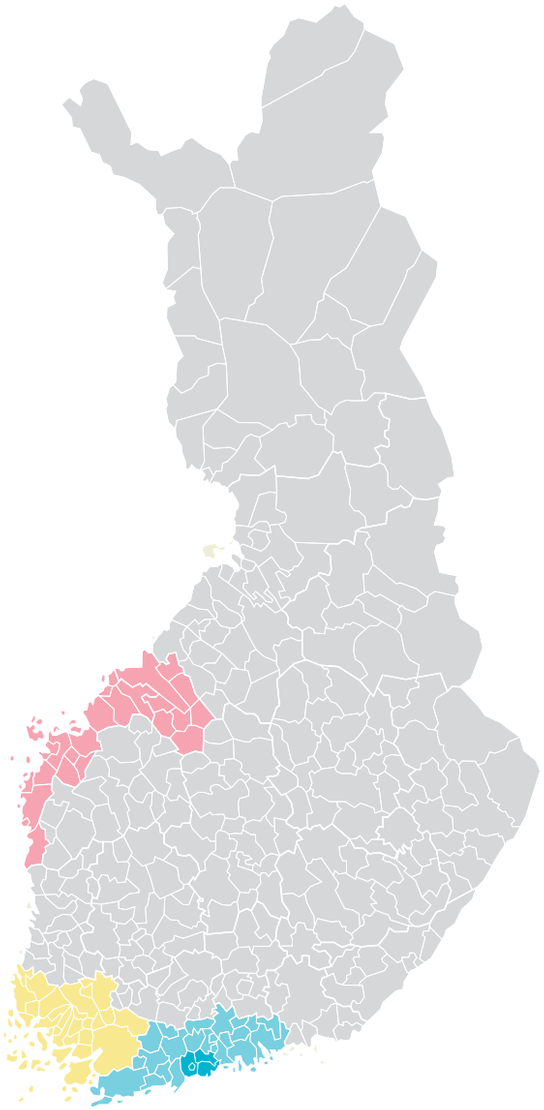

POHJANMAA JA KESKI-POHJANMAA	VARSINAIS-SUOMI	PÄÄKAUPUNKISEUTU	MUU UUSIMAA
uskonnollisuus, vapaaehtois- ja kansalaistoiminta, asuinkylä tai -kaupunginosa, asuinmaakunta ja suvun kotiseutu	arvoliberaalius	sukupuoli, yhteiskuntaluokka, poliittinen kanta, eurooppalaisuus, arvoliberaalius	lapsuuden/nuoruuden kylä tai kaupunginosa, vapaaehtois- ja kansalaistoiminta

skr.fi

Onko Suomi niin jyrkästi jakaantunut kuin julkisuudesta voisi päätellä? Ylitävätkö jakolinjat suomalaisten identiteetteihin saakka? Näitä kysymyksiä Suomen Kulttuurirahasto ja e2 lähtivät yhdessä selvittämään.

Hankkeessa on kerätty ainutlaatuinen kysely- ja haastatteluaineisto, joka muodostuu yli 6 000 suomalaisen vastauksista. Tulokset raportoidaan vuoden 2018 aikana neljässä osassa. Tämä on hankkeen kolmas raportti.

e2.fi